

Beleidscontext

Het actieprogramma van Peking definieert institutionele mechanismen voor gendergelijkheid als de nationale infrastructuur voor verbetering van de positie van vrouwen en beschouwt deze als de centrale eenheid voor beleidscoördinatie bij de overheid. Binnen het EU-kader wordt met institutionele mechanismen voor gendergelijkheid gerefereerd aan de thans bestaande overheidsorganen met een mandaat dat verder gaat dan de verbetering van de positie van vrouwen en ook gendergelijkheid en mainstreaming van deze dimensie op alle beleidsterreinen omvat.

De Conclusies van de Raad van de Europese Unie (2006 en 2013):

- hebben tot doel nationale structuren en andere overheidsorganen op te zetten en te versterken voor het integreren van een genderperspectief in wetgeving/overheidsbeleid en voor het verzamelen van genderspecifieke gegevens (2006);
- bekrachtigen opnieuw de noodzaak van institutionele mechanismen voor gendergelijkheid, en pleiten voor een tweeledige aanpak waarin gendermainstreaming en positieve actie worden gecombineerd (2013);
- pleiten voor nationale strategieën, actieplannen, beleidsinstrumenten en methoden voor gendermainstreaming, en volledig gebruik van vergelijkbare genderspecifieke statistieken (2013).

Richtlijn 2002/73/EG betreffende het beginsel van gelijke behandeling van mannen en vrouwen in het arbeidsproces:

Verplicht de lidstaten de nodige maatregelen te treffen opdat een verantwoordelijk orgaan (organen) de gelijke behandeling van eenieder, zonder seksdiscriminatie bevordert, analyseert, ondersteunt en volgt.

Mededeling van de Europese Commissie over mainstreaming (1996):

definieert het beginsel van „gendermainstreaming” als systematisch rekening houden met de verschillen in de omstandigheden, situaties en behoeften van vrouwen en mannen in alle beleidsmaatregelen en acties van de Europese Unie.

Verordening (EG) nr. 1081/2006 van het Europees Parlement en de Raad van 5 juli 2006 betreffende het Europees Sociaal Fonds en tot intrekking van Verordening (EG) nr. 1784/1999:

stelt dat gendermainstreaming en specifieke maatregelen met betrekking tot vrouwen op de arbeidsmarkt financieringsprioriteiten zijn en dat de lidstaten een beschrijving moeten opnemen van de wijze waarop zij gendergelijkheid in hun programmeringscyclus opnemen.

Verordening (EG) nr. 1083/2006 van de Raad van 11 juli 2006:

- betreft algemene bepalingen inzake het Europees Fonds voor regionale ontwikkeling, het Europees Sociaal Fonds en het Cohesiefonds en trekt Verordening (EG) nr. 1260/1999 in.
- legt algemene bepalingen neer inzake het Europees Fonds voor regionale ontwikkeling en verzekert dat de lidstaten en de Commissie erop toezien dat tijdens de verschillende fasen van de uitvoering van de Fondsen de gelijkheid van mannen en vrouwen en de integratie van het genderperspectief worden bevorderd.

De strategische doelstellingen van het actieprogramma van Peking en de EU-indicatoren

- H.1.** Nationale organen en andere overheidsinstellingen opzetten en versterken.
- H.2.** Een genderperspectief integreren in wetgeving, overheidsbeleid, -programma's en -projecten.
- H.3.** Naar sekse uitgesplitste gegevens en informatie genereren en verspreiden ten behoeve van planning en evaluatie.

In 2006 heeft het Finse voorzitterschap van de Raad van de EU de status van institutionele mechanismen voor gendergelijkheid geëvalueerd en drie indicatoren ontwikkeld, die het niveau van de verantwoordelijkheid van de regering voor het bevorderen van gendergelijkheid, personele middelen van de overheid en andere organen op het gebied van gendergelijkheid bewaken, en meten in hoeverre gendermainstreaming in de lidstaten wordt toegepast. In 2013 werd het aandachtsgebied tijdens het Litouwse voorzitterschap herzien en werd een indicator ontwikkeld voor het gebruik van genderspecifieke statistieken als instrument voor gendermainstreaming.

Bevindingen uit EU-brede gegevens

Grotere wettelijke en institutionele inzet voor gendermainstreaming

Bijna de helft (47 %) van alle lidstaten heeft een wettelijk kader inzake de tenuitvoerlegging van gendermainstreaming (vergeleken met 36 % in 2006). De meeste lidstaten hebben momenteel overheidsstructuren voor de tenuitvoerlegging van gendermainstreaming. Genderbewust budgetteren is in acht lidstaten een wettelijke verplichting. Genderbewust budgetteren en gendereffectbeoordelingen (in Nederland ook wel emancipatie-effectenrapportages genoemd) zijn in de meeste lidstaten echter niet verplicht en worden daardoor zelden toegepast.

De tenuitvoerlegging van gendermainstreaming vereist: politieke wil; een structuur van overheidsorganen en functionarissen die verantwoordelijk zijn voor gendermainstreaming; raadpleging van genderdeskundigen, zowel binnen de overheid als in het maatschappelijk middenveld; kennis (training en bewustmaking) van de manier waarop gendermainstreaming moet worden uitgevoerd, en het gebruik van methoden en beleidsinstrumenten. Als we de prestaties van de landen beoordelen, uitgaande van het model dat onder het Litouwse voorzitterschap is voorgesteld, dan waren Finland en Frankrijk (14 punten), Spanje en Zweden (13,5 punten) en Oostenrijk (13 punten) de EU-lidstaten met de hoogste scores. De lidstaten met de laagste scores waren Ierland (2 punten), Slowakije (3,5 punten), Letland (4 punten) en Griekenland (4,5 punten). Alle andere lidstaten hadden een score in het middenbereik (5-10 punten).

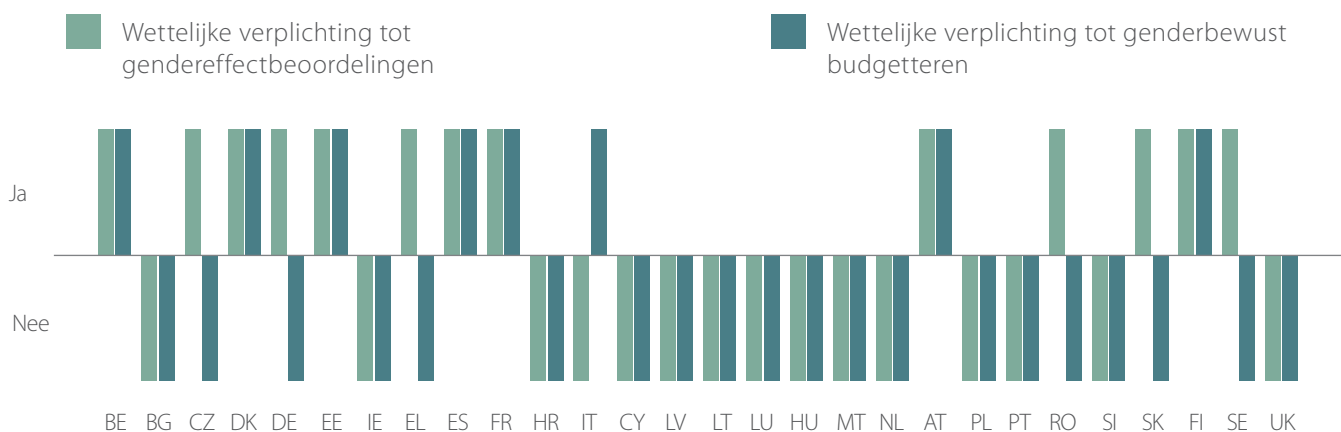
Meer EU-lidstaten presteren goed op het gebied van bevordering van gendergelijkheid

Volgens de criteria voor de prestatiebeoordeling ontvangt een lidstaat 10 punten als de hoogste verantwoordelijkheid voor het bevorderen van gendergelijkheid rust bij een minister, er een permanent overheidsorgaan voor gendergelijkheid op het hoogste niveau binnen een ministerie is, dat als hoofdtaken heeft 1) overheidsbeleid te formuleren, 2) wetgeving te herzien, wetsontwerpen op te stellen, 3) de tenuitvoerlegging van overheidsbesluiten te bevorderen, en 4) gendermainstreaming te coördineren en/of te ontwikkelen, en als de lidstaat zowel een actieplan voor het bevorderen van gendergelijkheid als een systeem voor regelmatige verslaglegging aan wetgevende organen heeft. Over het algemeen zijn de prestaties van sommige landen sinds 2006 verbeterd. In 2013 haalden acht EU-lidstaten de hoogste score, vergeleken met drie lidstaten in 2006. Van de overige lidstaten kregen er tien een hogere score, vijf dezelfde score en twee een lagere score dan in 2006.

Een wettelijk eis om genderspecifieke statistieken te produceren bestaat in bijna alle EU-lidstaten

De score om kwantitatief de productie en verspreiding van genderspecifieke statistieken te meten wordt gegeven op een schaal van één tot zes punten, waarbij de prestaties worden gemeten op basis van drie criteria: inzet van de overheid bij het produceren van genderspecifieke statistieken, inzet van de overheid bij het verspreiden van deze statistieken, en gebruikte methoden voor de verspreiding van genderstatistieken. Vier EU-lidstaten behaalden het hoogste aantal punten (6). Slechts drie EU-lidstaten kennen geen wettelijke verplichting om genderspecifieke statistieken op te stellen, en zeven hebben geen verplichting om deze statistieken voor het publiek toegankelijk te maken.

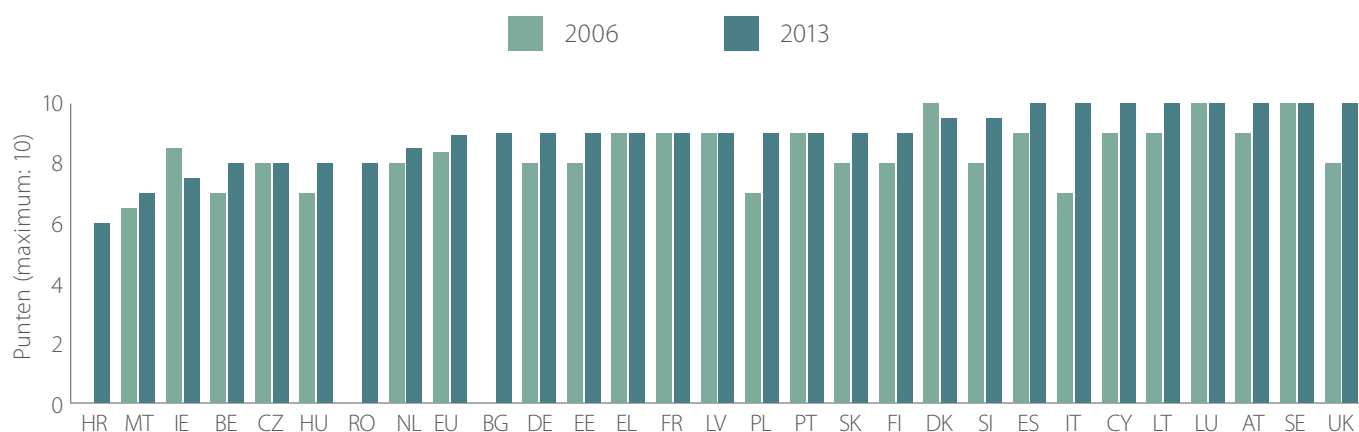
WETTELIJKE VERPLICHTINGEN OM GENDERMAINSTREAMINGMETHODEN TE GEBRUIKEN PER LIDSTAAT, 2013

Bron: EIGE, Effectiveness of Institutional Mechanisms for the Advancement of Gender Equality, 2014.

ONTWIKKELINGEN IN VERANTWOORDELIJKHEID VAN DE OVERHEID VOOR HET BEVORDEREN VAN GENDERGELIJKHEID PER LIDSTAAT, 2006 EN 2013

Bron: EIGE, Effectiveness of Institutional Mechanisms for the Advancement of Gender Equality, 2014.

Een onafhankelijk orgaan voor het bevorderen van gelijke behandeling van vrouwen en mannen bestaat in vijf EU-lidstaten

De meeste lidstaten hebben seksdiscriminatie en gelijke kansen voor vrouwen en mannen aangepakt in combinatie met andere gronden van discriminatie en hebben deze onder een onafhankelijke instantie geplaatst die tot taak heeft discriminatie aan de orde te stellen en te bestrijden. In 2013

hadden minder lidstaten een gespecialiseerde antidiscriminatie-instantie die uitsluitend werkte aan de bevordering van gelijke behandeling van vrouwen en mannen, dan in 2006.

In bijna alle EU-lidstaten heeft de economische crisis de overheidssector getroffen, met substantiële inkringing van overheids personeel. Het effect op de gendergelijkheid varieerde echter tussen de lidstaten, en niet alle lidstaten zagen een verslechtering van hun positie in de EU-28.

Nuttige initiatieven:

Genderbewust budgetteren: Sinds 2013 worden de federale staat, de deelstaten en de gemeenten in Oostenrijk verzocht om in hun begrotingsbeheer genderbewust te budgetteren. In België heeft de ministerraad in 2010 een circulaire over genderbewust budgetteren vastgesteld en werd een handboek over de juridische en praktische context gepubliceerd. Sinds 2010 hebben alle Franse ministeries transversaal beleid vastgesteld om de voor gendergelijkheid geleverde begrotingsinspanningen te expliciteren.

Gendereffectbeoordeling: In 2012 heeft Frankrijk gendergelijkheidsaspecten opgenomen in de effectbeoordeling ex ante van wetgevingsdocumenten. Het doel is te evalueren of de regelgeving direct of indirect één sekse onevenredig kan begunstigen of de bestaande situatie kan verslechteren. Sinds 2013 is er de „test gender“-tool als specifiek hulpmiddel om de genderdimensie mee te nemen in de impactanalyse ex ante van wet- en regelgeving die aan de ministerraad wordt voorgelegd. In Oostenrijk richt de gendereffectbeoordeling zich op de analyse van de effecten van ministeriële projecten op de gelijkheid van vrouwen en mannen in zes gebieden: betalingen aan natuurlijke of rechtspersonen; werkgelegenheid, inkomen en onderwijs; onbetaald werk; overheidsinkomsten; besluitvormingsprocessen en -organen. De beoordeling wordt ook gebruikt voor het analyseren van wetten en omvat probleemanalyse, doelstellingen en maatregelen, indicatoren en het toetsen van de reikwijdte van effecten.

VORDERINGEN EN KNELPUNTEN IN AANDACHTSGEBIED H: INSTITUTIONELE MECHANISMEN VOOR VERBETERING VAN DE POSITIE VAN DE VROUW

VORDERINGEN	KNELPUNTEN
<ul style="list-style-type: none"> • De verantwoordelijkheid van de overheid voor het bevorderen van gendergelijkheid is toegenomen. • Het aantal onafhankelijke organen voor de bevordering van gendergelijkheid is iets gestegen. • EIGE is opgericht als institutioneel mechanisme op EU-niveau voor de bevordering van de gendergelijkheid. • Het gebruik van genderspecifieke statistieken is toegenomen. 	<ul style="list-style-type: none"> • De aan gendergelijkheidsmechanismen toegewezen middelen zijn afgenomen als gevolg van de financiële crisis. • Gendermainstreaming wordt niet op alle beleidsterreinen toegepast en genderbewust budgetteren wordt zelden gedaan in de lidstaten. • Het aantal regeringen met een minister die verantwoordelijk is voor gendergelijkheid, is gedaald. • Recente trends in het fuseren van instanties voor gelijke behandeling die zich uitsluitend met gendergelijkheid bezighouden, met instanties die zich bezighouden met meerdere gronden van discriminatie, kan een bedreiging vormen voor de zichtbaarheid en doelmatigheid van gendergelijkheid als beleidsterrein.

De koers voor de EU

- Ondersteunen van de efficiëntie van institutionele mechanismen door toewijzing van passende personele en financiële middelen om de toegenomen vraag en meervoudige taken aan te kunnen.
- Versterken van de capaciteit voor toepassing van het hoofdinstrumentarium voor gendermainstreaming in beleidsvorming (bv. genderbewust budgetteren, genereffectbeoordeling en capaciteitsopbouw voor gendergelijkheid).
- Gendergelijkheid als beleidsprioriteit handhaven, waarborgen dat institutionele mechanismen andere beleidsterreinen door adequate gendermainstreaming ondersteunen en een aanvulling zijn op het werk om gevallen van seksdiscriminatie aan te pakken.
- Versterken van de implementatie van wetgeving inzake gendergelijkheid en het Europees acquis, teneinde van gelijkheid „de jure” naar gelijkheid „de facto” te gaan en ervoor te zorgen dat gendergelijkheid niet uitsluitend vanuit wettelijk perspectief wordt aangepakt.

Europäisches Institut für Gleichstellungsfragen (EIGE)

Das Europäische Institut für Gleichstellungsfragen (EIGE) ist das EU-Kompetenzzentrum für Gleichstellungsfragen. Das EIGE unterstützt politische Entscheidungsträger und alle relevanten Einrichtungen in ihren Bemühungen zur Verwirklichung der Gleichstellung von Frauen und Männern in Europa und darüber hinaus, indem es spezifisches Fachwissen sowie verlässliche und vergleichbare Daten zur Gleichstellung in Europa bereitstellt.

Weitere Informationen: <http://eige.europa.eu>

Das Ressourcen- und Dokumentationszentrum (RDC) des Europäischen Instituts für Gleichstellungsfragen (EIGE) ist ein innovatives und praktisches Instrument, das dabei hilft, wichtige Ressourcen zur Geschlechtergleichstellung zu identifizieren und unter den an der Gleichstellungspolitik und -praxis interessierten Personen erleichtert und einen Online-Bereich für Diskussionen und Debatten bietet.

Weitere Informationen: <http://eige.europa.eu/content/rdc>

Kontakt:
Europäisches Institut für Gleichstellungsfragen
Gedimino pr. 16, LT-01103 Vilnius, LITAUEN
Tel. +370 521574-44/00

facebook.com/eige.europa.eu
twitter.com/eurogender
youtube.com/eurogender
<https://eurogender.eige.europa.eu>

ISBN 978-92-9218-646-3
doi:10.2839/995776
MH-04-15-022-NL-N

MISSING TRANSLATION